

Ümraniye Belediyesi Çanakkale Zaferi Konulu Şiir Yarışmaları Örneğinde Sanata Teşvikte Yerel Yönetimlerin ve Sanat Yarışmalarının Rolü

Mehmet Güneş

Doç. Dr., Marmara Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü.

Giriş

Birincil amacı estetik haz uyandırmak olan sanat eserlerinin insan ya da toplumu etkileyici gücü vardır. Geçmişten bugüne sanat eserlerinin işlevi, ilkeleri, bir toplum/millet hayatındaki önemi vb. özellikleri farklı bakış açılarıyla ifade edilmiş; sanata ilişkin birçok teorik yazı/eserler yazılmıştır. Irwin Edman “Sanat, hayatı anlayan zekânın, onu en ilgi çekici, en güzel şekillere sokmasıdır.”¹ şeklindeki cümlesiyle sanatı oldukça özlü biçimde tanımlamaktadır. Sanat eserleri, duygu ve düşünceleri güzel ve etkili biçimde anlatır/yansıtır. Bu eserler doğrudan ya da dolaylı biçimde insan/toplumla tesir eder.

Türk toplumunda geçmişten bugüne sanat yarışmaları yapılmaktadır. Bu yarışmaların sanata teşvikte önemli bir rolü olduğu muhakkaktır. Türk toplumunda son yıllarda sanat yarışmalarında artış görülmekle birlikte bu yarışmalardan bazıları ikinci kez dahi düzenlenmediği gibi, bazıları da yerel kalmaktan öteye geçememektedir. Sanat yarışmalarının önce ulusal sonra da uluslararası bir nitelik kazanması, ciddi bir maddi bütçe ayrılması gerektirdiği gibi, özverili ve liyakat sahibi ekip çalışmasını da zorunlu kılar.

Teknolojik gelişmelerin sanata çoğunlukla olumsuz tesiri olduğu yönünde yaygın bir kanaat olmakla birlikte, bilinçli ve sistemli kullanılması durumunda modern iletişim araçları ve elektronik aygıtların sanat yarış-

1 Irwin Edman, *Sanat ve İnsan*, çev. Turhan Oğuzkan, MEB Yayınları, İstanbul, 1991, s. 12.

malarının ulusal/uluslararası bir mahiyet kazanmasında olabildiğince kolaylıklar sağladığı görülmektedir. Elektronik ortam, basılı eserlerden daha çabuk haberdar olunmasını sağladığı gibi o eserlere ulaşımı da kolaylaştırmakta /hızlandırmaktadır. Sanat yarışmalarının elektronik ortama aktarılması, elektronik duyuru ve paylaşımlar, iletişimin elektronik postayla yapılması vb. uygulamalar, sanat yarışmalarına katılım sayısını ve alanını genişletmektedir. Nitekim Türk toplumunda sanatsal yarışmaların gazete ve dergilerin artışıyla birlikte hızlanması da iletişim kolaylığıyla ilintilidir. Edebi ürünlere yer veren gazetelerin kitap ve dergilerle karşılaştırıldığında hem daha geniş bir kitleye hitap ettiği hem de daha fazla okurun edebiyatla ilgilenmesini sağladığı bilinen bir gerçektir.² Yenileşme dönemi Türk edebiyatının tiyatro, roman vb. kurgusal metinlerin birçoğu gazetelerde tefrika edildiği gibi eserin tefrika ve yayınlanacağına ilişkin haberler de gazete ve dergilerde önceden duyurulmuştur.

Birçok başarılı gelişme gibi, Ümraniye Belediyesindeki yarışmaların başarısının da ciddi, özverili ve sanata vâkıf bir ekibin çalışması olduğunu belirtmek gerekir. Mart 2004'te Ümraniye Belediyesine Başkan olarak seçilen Hasan Can, daha ilk günlerden itibaren sanata ve kültürel etkinliklere öncelik ve önem vermiştir. Başkan Can, kişisel hayatında da sanata özel bir yer ayırdığı için ciddi bir kültürel ve sanatsal birikime sahiptir. Kültür ve sanat etkinliklerini çok önemseyen Başkan Can, daha belediye başkanlığı görevini devralır almaz kültürel çalışmalara/sanatsal etkinliklere öncelik vermiş; Ümraniye semtinin görsel silüetini değiştirdiği gibi Ümraniye'yi sanat beldesi haline getirmeye çalışmıştır. Sanatsal ve kültürel etkinlikleri önceleyen özverili Başkan Can ve ekibinin gayretleriyle bu etkinliklerin uzun süre devam etmesi ve geniş kitlelere yayılması yüksek ihtimaldir.

Ümraniye Belediyesi, 2005 yılından bugüne (2016) hikâye, şiir ve resim sanatlarında yarışmalar düzenlemektedir. Zaman içinde bu yarışmalar geleneksel hale gelip, her geçen yıl yarışmalara yurt içinden ve yurt dışından daha çok sayıda katılım olmaktadır. Ümraniye Belediyesi tarafından düzenlenen Şiir, Hikâye ve Resim Yarışmalarının gelenekselleşmesinde ve her bakımdan olumlu sonuçlanmasında seçici kurulun rolünü de vurgulamak gerekir. Nitelikli ve adil bir seçimi önemseyen Başkan Can, seçici kurulun söz konusu sanatsal türe ilişkin birikime sahip olmasına özen göstermektedir. Nihai karar jüri toplantısında verilmektedir.³

Ümraniye Belediyesi geleneksel sanat yarışmaları her ne kadar şiir, hikâye ve resim dallarında düzenlense de zaman zaman farklı kategorilerde de yarışmalar düzenlendiği görülmektedir. Kasım 2009'da ilk, orta ve

2 Selçuk Çıkla, "Tanzimat'tan Günümüze Gazete-Edebiyat İlişkisi", *Türkbilgi*, S. 18, Bahar 2009, s. 35.

3 Bu bilgiler, 2005-2015 yılları arasında düzenlenen hikâye ve şiir yarışmalarının şartnameleri incelenip kurum t-yetkilileriyle de görüşüldükten sonra kurum arşivinden de yararlanılarak aktarılmıştır.

lise seviyelerinin her biri için ayrı kategoride “Canım Öğretmenim” başlıklı öğretmenler gününe özel mektup yarışması düzenlemiştir.⁴

2005'ten bugüne Ümraniye Belediyesi'nin düzenlediği yarışmalara katılanlara bakıldığında farklı yaş ve meslek grubundan, eğitim seviyesinden, yurdun dört bucağından ve yurtdışından kişilerin yarışmaya katıldıkları görülür. 12 yıldır şiirle birlikte hikâye ve resim sanatlarında da düzenlenen yarışmalara daha başlangıçtan itibaren ülke genelinden ve yurtdışından çok sayıda katılım olmaktadır. Yıldan yıla katılım ve ilginin azımsanamayacak oranda artması, yarışmaların gelenekselleştiğini gösterdiği gibi, bu yarışmaların ne kadar önemsendiğinin de göstergesidir. Yine bu gelişmeler göstermektedir ki Ümraniye Belediyesi yöneticileri sanata hizmeti insanî, millî bir görev ve sorumluluk olarak görüp fırsat ve şartlar elverdiği müddetçe devam ettirmeyi planlamaktadırlar.

Ümraniye Belediyesi'nin düzenlediği hikâye yarışmaları, çoğunlukla serbest konulu olmakla birlikte, 2010 yılında İstanbul, 2011 yılında yol ve yolculuk konusu belirlenip katılım bu konularla sınırlı tutulmuştur. Şiir ve resim yarışmalarında da çoğunlukla bir konu/tema belirlenmekle birlikte 2009 yılında her iki türdeki yarışmalar serbest konulu olarak düzenlenmiştir. Şiir yarışmalarının yıllara göre konuları şu şekildedir⁵:

Yıl	Konu
2005	İstanbul
2006	İstanbul
2007	Anne
2008	Mevlana
2009	(Serbest Konulu)
2010	İstanbul
2011	Yol ve Seyahat
2012	Naat
2013	(Serbest Konulu)
2014	100. Yılına Girerken Çanakkale Zaferi
2015	100. Yılında Çanakkale Zaferi
2016	Birlikte Daima

Yukarıdaki tabloda da görüleceği üzere, şiir yarışmaları çoğunlukla belirli bir konuyla sınırlı tutulmakla birlikte, bazı yıllarda da serbest konulu düzenlenerek serbest konulu şiir yazarların da yarışmaya katılmalarına

4 Bu bilgilere Ümraniye Belediyesi arşivinden ulaşılmıştır.

5 Bu bilgiler, Ümraniye Belediyesi arşivinden alınmıştır.

fırsat tanınmaktadır. Konular yıldan yıla değişmekle birlikte “İstanbul” ve “Çanakkale” örneklerinde görüleceği üzere konunun önem ve güncelliği dolayısıyla aynı konu tekrar edebilmektedir.

Daha önceki yarışmalarda birincilik dışında bir ödül alanın sonraki yıllarda yarışmalara katılmasına sınırlama getirilmediği için birincilik dışında bir ödül alanlar yarışmaya yeniden başvurabilmektedirler. Nitekim daha önce/2008 yılında “Kırmızı Rugan Ayakkabıları” hikâyesiyle mansiyon ödülü alan Eda Tezcan, 2009 yılında hikâye yarışmasında “Delik Ayna” başlıklı hikâyesiyle ikincilik ödülü almıştır. Yine 2013 yılında düzenlenen serbest konulu şiir yarışmasında “Cahit Sıtkı ve Abbas” şiiriyle (serbest şiir dalında) ikincilik ödülü alan Seyfi Şirin, 2014 yılında “100. Yılına Girerken Çanakkale Destanı” konulu şiir yarışmasında “Koca Seyit’in Elmasları” ve 2015 yılında “100. Yılında Çanakkale Zaferi” konulu şiir yarışmasında da “Ön Siper Librettosu” şiirleriyle iki kez mansiyon ödülü almıştır. Seyfi Şirin yine Ümraniye Belediyesinin 2010 yılında düzenlediği “İstanbul” konulu hikâye yarışmasında “Konstantiniyye’de Bir Selçuklu Kadını” hikâyesiyle birincilik ödülü almıştır.⁶

Hikâye yarışmasında sadece ödül alan hikâyeler kitaba girme fırsatı bulurken, şiir yarışmasında ödül alan şiirlere ek olarak ilk aşamadan geçen şiirler de kitaba girmiştir. Bu farklı uygulama hikâye metinlerinin uzun, şiirlerin kısa oluşuyla ilişkilidir. Şiir yarışmalarında seçilen şiirler tek kitapta toplanırken hikâye yarışmasında seçilenler ise her yıl üçer kitapta toplanmıştır.

Ümraniye Belediyesi geleneksel şiir yarışmaları 10. (100. Yılına Girerken Çanakkale Destanı) ve 11. (100. Yılında Çanakkale Zaferi) yıllarında Çanakkale Zaferi konulu düzenlenmiştir. Yine bu yıllarda da geleceğe uygun olarak yarışmada ödül alan şiirlerle birlikte ilk aşamadan geçen şiirler kitaplaştırılmıştır. Kitaplara ad olarak birinciliğe layık görülen şiirlerin başlığı verilmiştir. Bu durumda 2014 yılındaki yarışmada seçilen şiirler *Tarihçe-i Aşk*, 2015 yılında seçilen şiirler ise *O Topraklarda* adıyla Ümraniye Belediyesi Kültür ve Sosyal İşleri Müdürlüğü tarafından kitaplaştırılmıştır. Bugün/2016’da on ikincisi düzenlenen yarışmada ödüle layık görülen şiir, hikâye kitapları ve resim tabloları Ümraniye Belediyesi arşiv/kütüphanesi oluşturacak sayıya ulaşmıştır. Yayımlanan bu eserler, önyargısız ya da tarafsız bir gözle incelendiğinde seçimin ne kadar titiz ve nesnel ölçütlere göre yapıldığı görülecektir. Öyle ki ödül alanların yıllara göre dağılımı dikkatle izlendiğinde bir önceki yıl çok farklı meslek ya da yaş gurubundan, şehir ya da ülkeden bir aday ödüle layık görülürken, sonraki yıl/yıllarda çok farklı bir seçim yapılabilmektedir.

6 Bu bilgiler; Ümraniye Belediyesi tarafından 2005-2015 yılları arasında düzenlenen hikâye ve şiir yarışmalarında ödüle layık görülüp kitaplaştırılan eserler incelendikten sonra, kurum yetkilileriyle de görüşülüp kurumun arşiv belgelerinden de yararlanılarak aktarılmıştır.

Tarihin Akşını Değiştiren, Manevi Gücün Zaferi Olarak Çanakkale Muharebeleri

Birinci Dünya Savaşı yıllarında İtilaf Devletleri, Osmanlı Devletini saf dışı bırakmak için Çanakkale harekâtını düzenlerler. Batı kaynaklarında “Gelibolu Savaşları” olarak geçen Çanakkale Muharebeleri, 3 Kasım 1914’te İngiliz harp gemisinin Ertuğrul ve Seddülbahir’i, iki Fransız gemisinin de Kumkale ve Orhaniye tabyalarını bombardımana tutmasıyla başlar. Osmanlı Devletine henüz savaş ilan edilmeden yapılan bu saldırı, hem fiilen savaş ilan edildiğinin hem de yapılacak askeri harekâtın hedefinin Boğazlar olacağına habercisidir. Nitekim İtilaf Devletleri 5 Kasım 1914’te Osmanlı Devletine savaş ilan ederler. Muharebe uzun bir süre devam eder. 18 Mart 1915 sabahı boğaza giren ve tabyaları topa tutan İngiliz ve Fransız filoları, Çanakkale Boğazı’nın iki yakasındaki mevzilerden açılan yoğun ateş ve Karanlık Liman’a dökülen mayınların etkisiyle, İtilaf Devletleri büyük kayıp verince çekilmek zorunda kalırlar. 18 Mart bozgunu sonrası İtilaf Devletleri, karadan destek almadan yalnız deniz kuvvetleriyle boğazın geçilemeyeceğini anlar. General Hamilton’un emriyle bir çıkarma ordusu hazırlanır. O sıralar Beşinci Ordu İhtiyat Tümeni kumandanı Mustafa Kemal (Atatürk), 57. Alay’ı bir dağ bataryasıyla güçlendirerek karşı taarruz için Arıburnu’na sevk eder. Eceabat bölgesindeki 27. Alayın önemli bir kısmı da çıkarma bölgesine gönderilir. Bu tedbirler Beşinci Ordu kumandanlarıncı da uygun görüldüğü için karşı taarruz başlatılır. İtilaf kuvvetleri bütün güçleriyle boğazı zorlarken Türkler de bir yandan mevzilerini korur bir yandan da karşı taarruzlarda bulunurlar. En sonunda İtilaf Devletlerinin başarısızlığıyla sonuçlanan Çanakkale muharebeleri I. Dünya Savaşının seyrini değiştirip savaşın uzamasına neden olduğu gibi, Çarlık Rusya’sının çöküşünü hızlandırır, İngiltere’de hükümet değişir. Bir yıldan fazla süren bu muharebede her iki taraf da büyük kayıplar verir. Türk milleti de bu savaşta yetişmiş çok fazla insanını kaybetmesine karşın, özgüven tazeler. Bu zafer tüm İslâm dünyası ve ezilen milletler için “yeni bir ışık” olur.⁷

18 Mart 1915’ten bugüne/2016’ya Türk ve dünya edebiyatında birçok eserde Çanakkale zaferi işlenmiştir. Bazen bir metnin içinde bazense müstakil bir eserde işlenen Çanakkale Zaferi, şair/yazarların bakış açısına göre ele alınmıştır. Bazı metinlerde İslâmî/millî vurgu daha öne çıkıp duygu ve düşünceler hamasi bir edayla ifade edilirken bazılarında ise tasvirî bir üslup ya da eleştirel bir yaklaşım öne çıkar. Türk şiirinde Çanakkale Zaferini en güzel ifade eden şiirlerin başında Mehmed Âkif’in *Asım* adlı manzum tiyatrosunda Hocazade’nin dilinden teatral bir anlatımla ifade edilen, belagat sanatının da güzel örneklerinden biri olan “Çanakkale Şehitlerine” adıyla bilinen şiir gelir. Yine Necmettin Halil Onan’ın “Bir Yolcuya” başlıklı şiiri

7 Çanakkale Muharebelerine ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. Zekeriyâ Kurşun, “Çanakkale Muharebeleri”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, TDV Yayınları, İstanbul 1993, s. 205-208.

de Çanakkale zaferinin idrakini telkin etmesi bakımından önemli bir şiir olup Türk halkının çoğu tarafından bilinmektedir. Çanakkale muharebeleri devam ederken birçok eser kaleme alınmıştır.⁸ Çanakkale Zaferi Türk hikâye ve romanında birçok yazar tarafından destansı bir anlatımla yazılmıştır. Özellikle Mustafa Necati Sepetçioğlu'nun *Ve Çanakkale (Geldiler, Gördüler, Döndüler)* üçleme romanı ve Mehmet Niyazi Özdemir'in *Çanakkale Mahşeri* romanını hatırlamakta yarar vardır.

18 Mart 1918 tarihinde Çanakkale Zaferinin üçüncü yılı kutlamaları yapılmıştır. Ömer Çakır'ın da vurguladığı üzere I. Dünya Savaşı, kaybedilmek üzere iken böyle bir kutlamanın yapılması önemlidir. Bu tarihte Faik Ali'nin *Payitahtın Kapısında* adlı eserinde vatan aşkı yüceltilir. *Yeni Mecmua* "Çanakkale Nüsha-i Fevkalâdesi" adlı özel sayı çıkarır.⁹ Bu tarihten sonra da sürekli Çanakkale zaferi kutlamaları yapıldığı görülür. Çanakkale zaferinin 100. yılı birçok kurum tarafından farklı etkinliklerle kutlanmıştır. Sanatsal, kültürel etkinliklere büyük önem verip bütçe ayıran Ümraniye Belediyesinin ilkinin 100. yılına girerken, ikincisini ise 100. yılında Çanakkale zaferi konulu şiir ve resim yarışmaları düzenlemesi tarihî, kültürel ve edebî açılarından büyük önem arz etmektedir. Bu etkinliklerle bir yandan Türk halkının millî ruhu canlandırılırken bir yandan da Çanakkale'de şehit olan Mehmetçiğe vefa borcu ödenmeye çalışılır.

Ümraniye Belediyesi tarafından düzenlenen Çanakkale konulu şiir yarışmalarına katılan ya da yayımlanan kitaba girmeye de hak kazanan şiirlere bakıldığında birbirinden çok farklı eğilim ve bakış açısına sahip olan adayların başvurduğu ve ödüle layık görüldükleri gözden kaçmaz. Yayımlanan bu şiirler ve yarışma süreci ayrı bir kitap olmaya müsaittir. Bu çalışma makale formatıyla sınırlı tutulduğu için şiirler de ana hatlarıyla/genel bir bakışla değerlendirilmeye tabi tutulmuştur.

Ümraniye Belediyesi tarafından düzenlenen Çanakkale Zaferi konulu şiir yarışmalarına katılımın illere/ülkelere göre dağılımı şu şekildedir:¹⁰

İl	Ülke	2014	2015
Adana		13	17
Adıyaman		5	6
Afyonkarahisar		14	10

8 Çanakkale Muharebelerinin Türk Edebiyatındaki Akisleri hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Mustafa Uzun, "Çanakkale Muharebeleri-Edebiyat", *TDV İslam Ansiklopedisi*, TDV Yayınları, İstanbul 1993, s. 208-209.;

Ömer Çakır, *Türk Şiirinde Çanakkale Muharebeleri*, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara 2004.

9 Ömer Çakır, *Türk Harp Edebiyatında Çanakkale Mektupları*, Akçağ Yayınları, Ankara 2009, s. 30-31.

10 Bu bilgiler Ümraniye Belediyesi arşivinden alınmıştır.

Ağrı		2	4
Aksaray		1	4
Amasya		5	12
Ankara		73	88
Antalya		18	19
Ardahan		-	1
Artvin		3	4
Aydın		8	10
Bahçesir		7	18
Bartın		1	2
Batman		7	5
Bayburt		4	1
Bilecik		3	3
Bingöl		4	3
Bitlis		1	2
Bolu		9	9
Burdur		5	1
Bursa		47	35
Çanakkale		9	10
Çankırı		2	4
Çorum		5	6
Denizli		11	17
Diyarbakır		7	7
Düzce		-	4
Edirne		3	4
Elazığ		3	3
Erzincan		2	7
Erzurum		15	22
Eskişehir		15	17
Gaziantep		19	14
Giresun		11	9
Gümüşhane		2	5
Hakkâri		-	2
Hatay		8	7

İğdır		-	3
Isparta		11	9
İstanbul		375	584
İzmir		41	53
Kahramanmaraş		22	11
Karabük		5	6
Karaman		8	11
Kars		4	3
Kastamonu		5	6
Kayseri		22	27
Kırıkkale		1	2
Kırklareli		-	10
Kırşehir		2	4
Kilis		-	2
Kocaeli		17	33
Konya		35	26
Kütahya		6	12
Malatya		7	19
Manisa		9	15
Mardin		2	3
Mersin		14	11
Muğla		8	9
Muş		1	7
Nevşehir		4	3
Niğde		6	7
Ordu		1	4
Osmaniye		-	5
Rize		4	6
Sakarya		11	9
Samsun		17	20
Siirt		2	3
Sinop		1	1
Sivas		8	16
Şanlıurfa		7	8

Şırnak		4	2
Tekirdağ		5	13
Tokat		11	7
Trabzon		18	12
Uşak		-	4
Van		6	9
Yalova		5	2
Yozgat		4	8
Zonguldak		7	13
	Almanya	5	4
	Azerbaycan	-	1
	Bosna-Hersek	-	1
	Cebelitarık/ Fas	1	-
	Fransa	2	-
	Hollanda	-	1
	İran	-	2
	İsviçre	1	1
	Kanada	1	-
	Kuzey Kıbrıs	-	1
	Türk Cumhuriyeti		
Toplam		1074	1422

Çanakkale konulu şiir yarışmalarına bir önceki yıla göre sonraki yılda azımsanamayacak oranda yüksek katılım vardır. Şehirlerin çoğunda bir sonraki yılda katılımın arttığı görülmekle birlikte bazı il/ülkelerde düşüş de görülmektedir.

Ödüle Layık Görülen Şiirlere Tematik Açıdan Genel Bir Bakış

Ümraniye Belediyesi tarafından düzenlenen 2014 yılında *Tarihçe-i Aşk* ve 2015 yılında *O Topraklarda* adlarıyla yayınlanan şiir kitaplarındaki şiirlerle bakıldığında katılımcıların Çanakkale muharebesi/zaferine ilişkin belirli hususlara/gerçekliğe önem verildiği görülmektedir. Çanakkale konulu şiir yarışmalarında ödüle layık görülen ya da kitaba girme fırsatı bulan şiirlere bakıldığında -konunun da etkisiyle- destansı, hamasi bir edanın

öne çıktığı görülür. Bununla birlikte imgesel anlatımı esas alan şiirlerin de ödüle layık bulunduğu görülür. Çanakkale zaferi konulu şiir yarışmalarına katılan bazı şiirlerde anlatım tekniği olarak mektup tercih edilmiştir. Örneğin “Nar’a Batırılmış Mektuplar” (Songül Çelik) bir annenin dilinden oğula yazılmıştır.

Ümraniye Belediyesinin düzenlediği yarışmaya katılan şiirler çoğunlukla serbest ölçüyle yazılmakla birlikte hece ve aruz ölçüleriyle yazılan şiirlerin de yarışmaya katıldıkları görülmektedir. Serbest şiirler dikkati çekmekle birlikte koşma, destan, mesnevi vb. geleneksel nazım biçimleriyle yazılan şiirler de azımsanamayacak sayıda.

Çanakkale Konulu Şiir Yarışmalarında ödüle layık görülen şiirlere tematik olarak bakıldığında, çoğu şiirde zaferin kazanılmasında ilahî/fizikötesi yardımın rolüne, Mehmetçiğin azim ve zaferine, teslimiyetçi tavrına vurgu yapılmıştır. Yine Seyit Onbaşı'nın sergilediği olağanüstü güç de birçok şiirde göndermelerle, bazı şiirlerde ise özel olarak vurgulanmıştır.

1. İlahî ya da Fizikötesi Yardım

Osmanlı Devleti, I. Dünya Savaşı öncesinde koca imparatorluktan küçücük bir alana hapsedilmeye savaş yıllarında ise tamamen ortadan kaldırılmaya çalışılır. Bir tarafta savaş devam ederken etkin bir rol üstlenen üst akıl Osmanlı Devletini nasıl parçalayıp yok edeceğine ilişkin stratejik planlar yapar diğer tarafta ise Müslüman milletlerin çoğu, son kale Çanakkale'nin düşmesinin yeryüzündeki tüm Müslümanların sonunun gelmesi demek olduğunun farkındadır. Ancak tek çareyi Allah'a dua etmekte bulurlar. Çanakkale muharebesinin zaferle sonuçlanmasında Mehmetçiğin azim ve duaların, ilahî/fizik ötesi yardımların rolü olduğuna inanılmıştır. Mahmut Öztürk de “Çanakkale Yeniden Diriliş” şiirinde Türk ordusunun Çanakkale'de tüm İslam coğrafyasından gelen dualar sayesinde muzaffer olduğunu ifade eder:

İslam âlemi mahzun, titrek eller niyazda
 Türkmenistan, Cezayir, Lahor, Yemen, Hicaz'da
 Tekbirlere karıştı Fatihalar, Yasinler
 Naz kapısında giryan hıçkırıklı âminler
 Koru ya Rab sana ram, bu muvahhid erleri
 Yeniden hatırlasın mü'minler Şanlı Bedr'i
 İslam'ın son ordusu inayetini bekler
 Görünmez ordulara eşlik edip melekler
 Yeryüzünden süpürsün küfür tohumlarını
 Takatimiz kalmadı beklemeye yarını

Cihanda namın yine harelensin ebedi
Çiğneyip kirlletmesin haçlılar son mabedini¹¹

Çanakkale zaferi konulu edebî metinlerin çoğunda, zaferin kazanılmasında ilahî güç ve yardım olduğu inancına yer verilmiştir. Mahmut Öztürk, az bir ordu/güçle tüm şer güçlerine karşı kazanılan Çanakkale zaferiyle Bedir savaşı arasında benzerlik kurar. Yarışmaya katılan şiiirlerde Mehmet Âkif Ersoy'un *Asım* adlı manzum tiyatrosunda Çanakkale şehitleri için söylediği belagat sanatının en güzel örneklerinden biri olan tirattaki "Bedrin aslanları ancak bu kadar şanlı idi" mısraına göndermede bulunulur. Mahmut Nacar "Çanakkale Kıyamı" şiiirinde "En çetin kavgasıydı burada haç ve hilalin"¹² diyerek Çanakkale Muharebesinin asıl hedefine işaret eder. Güven Altın da Çanakkale Savaşının Bedir ya da Uhut savaşlarına değil de Kerbela Vakasına benzetilmesi gerektiğine dikkat çeker:

Bedir değildi yaşanan, Uhut asla!
bitmiyordu belalar,
yeniden yaşanıyordu Kerbela.
cehennemî ateşlere düşse de beden,
ölmek vardı, dönmek asla!¹³

Seyfi Şirin de manzum hikâye formuyla yazdığı "Ön Siper Librettosu" şiiirinde Çanakkale Muharebesinin yapıldığı toprakları birçok yönden Kerbela Vakasının geçtiği mekâna benzetir. Çanakkale Muharebesinin yapıldığı topraklar da Kerbela sahrası gibi harabeye çevrilmiş, burada ölüm kalım savaşı veren Mehmetçik de tıpkı Hz. Hüseyin gibi aç ve susuz kalmıştır. Ancak Saka eri Hüseyin onlara su taşıyarak "hayat suyu" sunmaya çalışır:

Ağır bombardımanla, toprak alt üst oluyor
Yıkık, yitik siperler, hare hare soluyor.
Yaralıları uzanmış kansız, susuz titreşir,
Kanı çekilen etin, kemiği bile üşür...
Kerbela Çölü gibi, bu umutsuz sahneden
O çelimsiz, o sıska saka eridir gelen...
Ufukta gün değilse, Hüseyin'dir ışılan...
Yıkılmış siperlere, bir serin su taşıyan.

11 Mahmut Öztürk, "Çanakkale Yeniden Diriliş", *Tarihçe-i Aşk*, Ümraniye Belediyesi Kültür Yayınları, İstanbul 2014, s. 40-41.

12 Mahmut Nacar, "Çanakkale Kıyamı", *Tarihçe-i Aşk*, Ümraniye Belediyesi Kültür Yayınları, İstanbul 2014, s. 63.

13 Güven Altın, "Aşk Destanı", *O Topraklarda*, Ümraniye Belediyesi Kültür Yayınları, İstanbul 2015, s. 29.

Umutsuz gazilere, hayat suyu verirdi,
Bağrıları başını, merhem vurup sarardı.
(...)

Hüseyin'in dilinde, nice yanık türkü var
Kan sızan yaraları, sarar uzun havalar...¹⁴

Güven Altın "Aşk Destanı" şiirinde yeniden doğuş, yeniden diriliş örneği olan Çanakkale Muharebesi sonrasında "hasta adam"ın iyileşme umudu doğduğunu, Müslüman/Türk halkının özgüven tazelediğini ifade ederken zaferin kazanılmasını dualar, ilahî/fizikötesi yardımlarla ilişkilendirir:

Urfa'da balıklar kan ağlıyordu.
onlar ölmesin diye Nene Hatunlar,
evladının üstünden alıp örtüsünü
cephane üstüne perde yapıyordu.¹⁵

Ahmet Söken'in manzum hikâye formuyla yazdığı "Koştuk Adınla Senin Zaferden Zaferlere" şiirinde de zaferin kazanılması, fizik ötesi yardımla ilişkilendirilir. Manzum hikâyede "Boğaz" adlı güzel, "Kuşatıldım yetişsin ey Mehmetler, Aliler!/Duyulmazsa feryadım kabul etmez sizi yer." diyerek Müslümanların yaşadığı coğrafyalardan yardım talep eder. Boğazın çığılığı yurda yayılınca tüm şehitler yardıma koşup hep bir ağızdan Allah'a yalvarırlar:

Balkanlar'dan, Yemen'den kıyam etti
şüheda
Dediler: "Vatana can, bin kere olsun feda!"
Yeşil sarıklarıyla bembeyaz atlarıyla
Süzüldüler Boğaz'a nurdan kanatlarıyla.
Gün doğarken tekbirle sarsıldı yarımada
O güne kadar gökler duymadı böyle seda.
El bastılar Kur'ana, bayrağa ve silaha
Sonra hep bir ağızdan yakardılar Allah'a:
"Ya Rabbi ne olursun muzaffer eyle bizi
Salibin çizmesinden kuru memleketimizi.
(...)"¹⁶

14 Seyfi Şirin, "Ön Siper Librettosu", *O Topraklarda*, Ümraniye Belediyesi Kültür Yayınları, İstanbul 2015, s. 69.

15 Güven Altın, "Aşk Destanı", s. 29-30.

16 Ahmet Köken, "Koştuk Adınla Senin Zaferden Zaferlere", *O Topraklarda*, Ümraniye Belediyesi Kültür Yayınları, İstanbul 2015, s. 53.

Şehitlerin dilinden destansı bir anlatımla, beliğ bir üslupla aktarılan bu tirat, antik tiyatrodaki koronun sesini de andırmakla birlikte daha çok Müslüman halkların toplu dualarına benzer. Nitekim fizik ötesi yardım amacına ulaşır ya da şehitlerin duası kabul olur, zafer gerçekleşir. Yine Mutullah Tiryaki'nin manzum hikâye formuyla yazdığı "Çanakkale Rüyası" şiirinde Çanakkale zaferini rüyasında gören bir çocuk, Yunus Emre'nin savaş esnasında "Can verirler Allah deyu"¹⁷ nakaratlı bir ilahî okuduğunu duyar.

Saltuk Buğra Bıçak "Kardelenler Üşürken Çanakkale'de" şiirinde "Medine'den Gül kokusu ulaşıyor siperlere/ ve şafak muştusu bırakıyor Ebabil,/ billur yüzlü, beyaz urbalı erlere"¹⁸ mısralarıyla Çanakkale muharebesinin zaferle sonuçlanmasında ilahî yardımın rolü olduğu inancına göndermede bulunur. Hacı Yakışıklı "Masa'larda Kaybedip Masal'larda Kazanan" şiirinde Mehmetçik-Ebabil kuşu benzetmesi "Köyün ebabilleri/ evlerin taşlarını yükledi Batı'ya doğru"¹⁹ şeklinde ifade edilir.

2.Mehmetçiğin Sarsılmaz İrade ve Azmi

Uzun yıllar savaşmak zorunda kalan Osmanlı Devleti bu süreçte ekonomik olarak oldukça zayıflar. Ancak Türk halkı yurt savunmasını ve bağımsızlığını korumayı asli görev görür, bütün olumsuz durum ve gelişmelere rağmen ülkesini savunmakta kararlılığını sürdürür. Çanakkale Savaşı esnasında Mehmetçiğin açlığa, sefaletle rağmen yılmadan savaştığı görülür. Savaş esnasında yaşanan yoksulluk Çanakkale zaferine ilişkin daha önce yazılan edebî metinlerde olduğu gibi Ümraniye Belediyesinin düzenlediği Çanakkale zaferi konulu şiir yarışmalarındaki çoğu şiirde işlenmiştir. Zafer Şık'ın "Tarihçe-i Aşk" şiirinde Mehmetçiğin azmi şu şekilde ifade edilir:

bir hazin günce
 sabah yarım ekmek
 öğle yok
 akşam şekersiz üzüm hoşafı, ekmek yok
 göğüslerde imanla muhkem bir aşk telkini
 ve daha muhkem ilahî sığınak
 oysa hep aynı sloganla irkiliyor kalbimiz
 'ekmeksiz yaşarız hürriyetsiz asla'

17 Mutullah Tiryaki, "Çanakkale Rüyası", *O Topraklarda*, Ümraniye Belediyesi Kültür Yayınları, İstanbul 2015, s. 74-75.

18 Saltuk Buğra Bıçak, "Kardelenler Üşürken Çanakkale'de", *Tarihçe-i Aşk*, Ümraniye Belediyesi Kültür Yayınları, İstanbul 2014, s. 18-19.

19 Hacı Yakışıklı, "Masa'larda Kaybedip Masal'larda Kazanan", *Tarihçe-i Aşk*, Ümraniye Belediyesi Kültür Yayınları, İstanbul 2014, s. 36.

ya aşksız yaşayabilir mi bir insan
yani vatansız yani nefessiz²⁰

Bu mısralarda da vurgulandığı üzere tarih boyunca esaret hayatı yaşamayı kabullenemeyen Türk halkı, Çanakkale zaferinde de hürriyetini kaybetmektense ekmeksiz/aç kalmayı tercih etmiştir.

Eşref Karadağ “Ölüm Kalım Oyunu: Çanakkale” şiirinde Mehmetçiğin varoluş mücadelesi verirken yokluğa, açlığa katlandıklarını söyler: “akbabalar sofrasında aç açık/ un çorbaları aşkına!/ şekersiz hoşaf ve kara tayınlar aşkına!”²¹. Yine Neslihan Arsan “Yüz Yıllık Gurbet” şiirinde Çanakkale’de ölüm kalım mücadelesi veren Mehmetçiğin çilesini Ömer adlı askere kendi dilinden “Bilmeyen var mı ki ayağımdaki yamalı çarığı?”²² şeklinde söyler.

3. Emperyalizme Karşı Direniş ya da Yedi Düvele Karşı Kazanılan Destan

İtilaf devletlerinin asırlardır bilinçaltlarına attıkları kin ve nefret tohumlarını, I. Dünya Savaşı yıllarında ortaya çıkardıkları, kargaşayı fırsat bilip asırlık rüyalarını gerçekleştirmeyi planladıkları -daha önce yazılan birçok eserde işlendiği gibi- Ümraniye Belediyesi tarafından düzenlenen Çanakkale konulu şiir yarışmalarındaki birçok şiirde de ifade edilmiştir. Güven Altın “Aşk Destanı” şiirinde “kaplamıştı dört tarafı asırlık şeytanlar ve garp”²³ mısrayla bu gerçeğe dikkat çekerken Seyfi Şirin de “Koca Seyit’in Elmasları” şiirinde itilaf devletlerinin asıl hedeflerinin İstanbul’u ele geçirip bu şehirden Müslüman kimliğini silmek olduğunu vurgular:

Queen Elizabeth’in rotası İstanbul’du
Güvertesi lort, leydi, artist konuklar dolu.
Şiir dinliyorlardı gözleri dolu dolu,
“O günah kubbeleri toprakla yıkılacak
Osmanlı lokumları gece bizim olacak”²⁴

İtilaf devletleri İstanbul’u işgal edince bu şehirdeki mabetleri yıkıp şehrin manevî görünümünü yok edecek, Osmanlı’ya ait bütün maddî varlıkları ele geçireceklerdir. Çanakkale Muharebesi zaferle sonuçlanınca bu planla-

20 Zafer Şık, “Tarihçe-i Aşk”, s. 12.

21 Eşref Karadağ, “Ölüm Kalım Oyunu: Çanakkale”, *O Topraklarda*, Ümraniye Belediyesi Kültür Yayınları, İstanbul 2015, s. 60.

22 Neslihan Arsan “Yüz Yıllık Gurbet”, *O Topraklarda*, Ümraniye Belediyesi Kültür Yayınları, İstanbul 2015, s. 18.

23 Güven Altın, “Aşk Destanı”, *O Topraklarda*, Ümraniye Belediyesi Kültür Yayınları, İstanbul 2015, s. 28.

24 Seyfi Şirin, “Koca Seyit’in Elmasları”, *Tarihçe-i Aşk*, Ümraniye Belediyesi Kültür Yayınları, İstanbul 2014, s. 33.

rını gerçekleştirtiler de İstanbul'u işgal ettiklerinde ne yazık ki benzer uygulamaları yapmaya kalkışmışlardır.

Mahmut Öztürk de "Çanakkale Yeniden Diriliş" şiirinde, İtilaf devletlerinin birçok hususta ittifak halinde olmalarına karşın, Müslüman Türklere karşı savaşta ittifak ettiklerini vurgular. I. Dünya Savaşı yıllarında emperyalist devletlerin asıl emelleri, İstanbul'u ele geçirip Osmanlı Devletini ortadan kaldırarak tüm İslâmî değerleri yok etmektir:

Yaralı bir aslanın karşısında sırtlanlar
Şerde ittifak etmiş birbirine düşmanlar
Geldiler dün üzengi öpenler, mağrurane
Asıl hedef İstanbul, görünenler bahane
Heybelerinde saklı beş asırlık bir emel
Ayasofya'yı almak, Bizans fethine bedel
Sürünerek geldiler Marmara önlerine
Bak nasıl dönecekler mülevves inlerine
Bin bedende tek yürek vurdukça Anadolu
Gazi Çanakkale'nin asla bükülmez kolu²⁵

Mahmut Öztürk, emperyalist Batılı devletlerin bu savaşı fırsat bilip binçaltıyındaki düşmanlık, kin ve nefret duygularını açığa çıkarıp asırlık rüyalarını gerçekleştirmeyi planladıklarına dikkat çeker. Ancak bu emelleri/idealleri hayalden öteye geçememiştir. Songül Çelik de "Nar'a Batırılmış Mektuplar" şiirinde Mehmetçiğin emperyalistlerin bu rüyalarını nasıl boşa çıkardığını "boğazı bir gerdanlık gibi takmak isteyenlerin/yağlı urganı geçirdin boyunlarına" şeklinde ifade eder. İstanbul ve Çanakkale boğazlarına hâkim olup burada zevk ve safa sürerek tüm dünyaya hâkim olacağını sanan itilaf devletlerinin birçok askerine boğazlar mezar olmuştur.

Zafer Şık "Tarihçe-i Aşk" şiirinde İslam'ın son kalesi Çanakkale'yi geçmek için gelen emperyalistleri Kâbe'yi yıkmak için gelen "Ebrehe"nin ordusuna benzetir:

asrın ebreheleri
ellerinde demirden kargalar
iki asır evvelinden kalan kirli plan
oysa sarhoş dudaklarında kendi kaderleri
'hasta adam' dediler
ha öldü ha ölecek dediler²⁷

25 Mahmut Öztürk, "Çanakkale Yeniden Diriliş", s. 40.

26 Songül Çelik, "Nar'a Batırılmış Mektuplar", *Tarihçe-i Aşk*, Ümraniye Belediyesi Kültür Yayınları, İstanbul 2014, s. 46.

27 Zafer Şık, "Tarihçe-i Aşk", s. 14.

Ebrehe'nin ordusunu hezimete uğratan Ebabil kuşları gibi Mehmetçik de emperyalistlerin ordusunu bozguna uğratar. Yine Güven Altın "Aşk Destanı" şiirinde itilaf devletlerinin ordusunu, Ebrehe'nin ordusuna benzetir:

dört tarafı sarmış kollar, Ebrehe koluydu.
Ebu Cehiller yaşıyordu ölmemişti Lehepler,
cepheler onlarla doluydu.
lakin mihrabı Kâbe olana,
hangi cehennem dokunurdu?
haramileriyle saldırırken,
kan yağdırırken bu coğrafyaya,
bunu bilmiyordu Avrupa.²⁸

Ebrehe'nin ordusunun ilahî gücün farkında olmayışı gibi, itilaf devletleri de Osmanlı askerlerindeki manevî gücün, azim ve kararlılığın farkında değildir. Nitekim Çanakkale Muharebesinin sonunda itilaf devletleri tıpkı Ebrehe ordusu gibi yenilgiye uğrar.

Saltuk Buğra Bıçak'ın "Kardelenler Üşürken Çanakkale'de" şiirinde Mehmetçiğin emperyalizme karşı direnişi şu şekilde ifade edilir:

medeniyet (!) yağıyor üzerimize
ıslanıyor neferler sulusepken ateşlerde
kına yakıp uğurluyorlar Firdevs Yurdu'na
sadırlarında şahadet nişanı,
avuçlarında kan mührüyle!²⁹

Çanakkale muharebesinde itilaf devletlerinin, özellikle de İngiltere'nin sömürge ülkelerden de insanları çarpışmaya getirdiği bilinen bir gerçektir. Nevzat Erkol "O Topraklarda" şiirinde Çanakkale'de şehit düşen Kanberalıya kendi dilinden ifade ettirir:

O topraklarda
Öyle mutluydum ki ben
Kanbera'da
Başak saçlı anam ve
Güzel karımla.
Vatanımdı benim Kanbera
Geçmişten geleceğe,
Dört yanı engin

28 Güven Altın, "Aşk Destanı", s. 29.

29 Saltuk Buğra Bıçak, "Kardelenler Üşürken Çanakkale'de", s. 19.

Toprağı serin Avustralya.
 Ben gelmedim isteyerek
 Getirenlere sorun
 Tutun yakalarından
 Benim hesabıma.
 Sessiz ve hınçlı
 Yatarım ki bilseniz
 Saros körfezinde gözlerim
 Ve hâlâ durmayan kanım
 Süngü yaramda.³⁰

Şiirde emperyalist ülkelere isyanlarını, kendi dilinden ifade eden Kanberalı asker Çanakkale’de ölen tüm sömürge ülke halklarını sembolize eder. Çanakkale muharebesi esnasında ölen birçok sömürge ülkesi askeri, savaşırken zihinlerinden öz ülkelerini işgal eden sözde medeniyet havarilerinin, kendilerini huzurlarından ve özgürlüklerinden mahrum bıraktıkları gibi yine hırslarıyla kendilerini Çanakkale’de ölüme terk ettiklerini düşünmüş olmaları olasıdır. Aynı şiirde Kaledonya’dan ya da deniz aşırı Fransız sömürgesinden bir askerin dilinden savaşa tepkiler dile getirilir. Gaston oğlu Fransuva bir efendinin oğlu olarak Kaledonya’da, Martinik’te sıkılınca maceraya atılır; “düğüne gelir gibi” savaşa gelmiştir. Yine aynı şiirde bir Yeni Zellandalının dilinden savaşa bakış yansıtılır. Yeni Zellandalı cesur ve güçlü askere, karşılarındaki silahsız ordunun kahramanca çarpışması hayret ve takdirleri kendi dilinden ifade ettirilir:

Ama kırgın değilim.
 Her kendime gelişte
 Kanlısırttaki düzgün safımdan
 Kaldırır da başımı,
 Bir taş atımı önümde yatan
 Kavgadaşımı
 Saygıyla selamlarım.³¹

Şair, şiirin sonunda burada şehit olan/ölen farklı ülke, ırk, din ve mezhepten kişilere hep bir ağızdan barışçıl bir nutuk verdirerek modern dünyaya evrensel bir mesaj iletmeye çalışır:

Bizleri düşünmeyin
 Sormayın ki neyleriz,
 Hepimiz kardeşiz biz

30 Nevzat Erkol, “O Topraklarda”, *O Topraklarda*, Ümraniye Belediyesi Kültür Yayınları, İstanbul 2015, s. 12.

31 Nevzat Erkol, “O Topraklarda”, s. 15.

Çoktan bitti kavgamız
 Açın toprağı dilerseniz
 Açın, görün de şaşın,
 Bin bir anadan gelmiş
 Bin bir çeşit insanın
 Nasıl yattığını sessiz
 Birinin sıcacık eli
 Diğerinin terli avucunda
 Görün de utanın.
 Yalnız dikkatli olun
 Aman komut vermeyin!
 Herkes huzurda şimdi
 Ve herkes uykusunda³²

4. Yurda Kurban Edilen Mehmetçik

Geçmişten bugüne yurdu işgal edilen halklar, yurtlarını işgalden kurtarmak için her türlü mücadeleyi göstermeye hazır dırlar. Öyle ki gerektiğinde eşlerini, evlatlarını geriye dön(e)meyeceklerini bile bile savaşa gönderirler. Nitekim Çanakkale Savaşına katılan Mehmetçiklerin yurda kurban edildiklerine inanılmıştır.

Çanakkale konulu şiir yarışmasında yaklaşım/inanç birçok şiirde bazen açıktan bazen gizli biçimde ifade edilmiştir. Örneğin Zafer Şık “Tarihçe-i Aşk” şiirinde “ve İsmail/ bir hazin günce” ve “kendini düşünenler kahraman olamaz İsmail”³³ telmih sanatıyla Hz. İbrahim aleyhisselamın oğlu Hz. İbrahim’i kurban etme sözünü yerine getirme eylemine göndermede bulunulur.

ruhumuz okusun ismail sustuysa dilimiz
 ‘anam yakmış kınayı adak diye
 ben de vatan için kurban doğmuşum
 anamdan Allah’a son bir hediye
 kumandanım ben ismail doğmuşum’³⁴

Nasıl ki Allah’a söz veren Hz. İbrahim, oğlu Hz. İsmail’i Allah’a kurban etmeye hazırsa, Müslüman Türk halkı da Çanakkale’ye gönderdiği evlatlarını yurda kurban etmeye razıdır. Müslüman Türk halkı, yurdunu savun-

32 Nevzat Erkol, “O Topraklarda”, s. 16.

33 Zafer Şık, “Tarihçe-i Aşk”, s. 12.

34 Zafer Şık, “Tarihçe-i Aşk”, s. 12-13.

mayı ilahî/kutsal bir görev olarak görmektedir. Nitekim Zafer Şık “bu vanda her evlad/ ya ismail olarak doğar/ ya fatıma”³⁵ diyerek bu gerçeğe dikkat çeker. Çanakkale Muharebesinde medrese öğrencilerinin rolünü de şu şekilde ifade eder:

diz büküp
rahle-i aşkta tedaris gören delikanlılar
bir başka aşk mabedinde
talime gittiler
gittiler bir daha dönmediler³⁶

Songül Çelik “Nar’a Batırılmış Mektuplar” şiirinde “savaş değil/ takasıydı bu/ canla vatanın”³⁷ diyerek benzer yaklaşımı dillendirir. Neslihan Arsan’ın “Yüz Yıllık Gurbet” şiirinde kendisinden Ömerçilli Ömer şeklinde söz eden askerin dilinden “Vatana kurban gönderilmiş Mehmetçiğin saçıdaki/ kınayım ben.”³⁸ sözleriyle yurt evlatlarının yurda kurban edilmesine dikkat çekilir. “Ömrünün baharında cepheye can veren tıbbiyelilerin/ yurt sevdasıym ben.”³⁹ mısralarıyla tarihî gerçekliğe göndermede bulunur. Yine Güven Altın “Aşk Destanı” şiirinde “yalnız duası vardı, oğlunu kınayla gönderen ananın”⁴⁰ mısraıyla yurt sevgisini kutsayan Anadolu halkının inancına göndermede bulunur.

Çanakkale cephesinde yurdun dört bucağından farklı ırk ve mezhepten insanlar zaferin kazanılmasında gönüllü olur; kimi şehit olurken kimi de gazi olarak yirminci yüzyılda destan yazarlar. Zafer Şık “Tarihçe-i Aşk” şiirinde bu gerçek “erzurumlu eyyüp oğlu mustafa/ -şehit/ -kayserili Feyzullah oğlu hasan/ -şehit...”⁴¹ şeklinde ifade edilir. Nevzat Erkol’un “O Topraklarda” şiirinde yurt sevgisini yüce bir değer bilip ailesi tarafından cepheye gönderilen bir askere yaşadıkları/duyguları kendi dilinden ifade ettirilir:

Benim adım Mustafa
Nişanlıydım gelmeden,
Anımsarım dün gibi
Sırtımı sıvazlarken dedem
Oğul, bu yaşı
Bugünler için ettin,

35 Zafer Şık, “Tarihçe-i Aşk”, s. 16

36 Zafer Şık, “Tarihçe-i Aşk”, s. 16.

37 Songül Çelik, “Nar’a Batırılmış Mektuplar”, s. 47.

38 Neslihan Arsan “Yüz Yıllık Gurbet”, s. 19.

39 Neslihan Arsan “Yüz Yıllık Gurbet”, s. 19.

40 Güven Altın, “Aşk Destanı”, s. 28.

41 Zafer Şık, “Tarihçe-i Aşk”, s. 13.

Dönersen
 Gözümüziün öz bebeği
 Yoksa, şehitsin
 Diyerek koydu yollara.
 Gidiş, o gidiş
 Geliş, o geliş
 Bilmediğim bu yerler
 Vatanımdan bir köşeymiş
 (...)
 Şimdi yatıyorum burada
 Bu çamın dibinde
 Kucağımda yarım tüfeğim.⁴²
 Yurdun bir ucundan gelip kahramanca savaşıan yurt evladı şehit düşer.

5.Çanakale Zaferinde Seyit Onbaşı'nın Rolü

Çanakale zaferinin iman gücüyle kazanıldığına birçok tarihî araştırmada, anı kitaplarında ve kurgusal metinlerde dikkat çekilmiştir. Çanakale Muharebesi esnasında Seyit Onbaşı'nın yaklaşık 276 ağırlığındaki mermiyi kaldırması da "iman gücü"yle açıklanmıştır. Zafer Şık "Tarihçe-i Aşk" şiirinde Seyit Onbaşı'nın o sabır/sebatla dağları bile kaldırabileceğini söyler. Ahmet Köken "Koştuk Adınla Senin Zaferden Zaferlere" şiirinde "Yerinden kalkmayan o çeyrek tonluk mermiler/ Seyyit Onbaşı gibi bir pehlivan görmedi."⁴³ mısralarıyla Seyit Onbaşı'nın gösterdiği kahramanlığa dikkat çeker.

Seyfi Şirin'in manzum hikâye formuyla yazdığı "Koca Seyit'in Elmasları" şiirinde şair özne/anlatıcı, yirmi yıl önce Seyit Onbaşı'nın Havran'da Çamlık köyündeki mezarını ziyaretini destansı bir üslupla anlatır. Şair anlatıcı, Seyit Onbaşı'nın torunlarıyla tanışır. Şiirde geriye dönüş tekniğiyle Seyit Onbaşı'nın kahramanlığı şu şekilde anlatılır:

Topun namlusundaydı resim gibi ocean.
 Ya Allah! Dev mermiyi sürüp ocakladılar,
 Ocean zırlıslım böğründen hakladılar.
 Yüüyordu yedi yüz düşman şapkası suda,
 Onbaşı oldu Seyit, aynı günün sonunda.
 Cevat Paşa dedi ki, "Gördük Seyit gücünü!"

42 Nevzat Erkol, "O Topraklarda", s. 12.

43 Ahmet Köken, "Koştuk Adınla Senin Zaferden Zaferlere", s. 55.

“Alırım kumandanım! Komam şehit öcünü!”⁴⁴

Mahmut Öztürk “Çanakkale Yeniden Diriliş” şiirinde özelde Seyit Onbaşı'nın, genelde Mehmetçiğin başarısında ilahî yardımın, fizikötesi güçlerin desteği olduğu yorumunu yapar. Bir varoluş mücadelesi olan Çanakkale Muharebesine tarihî kahramanların hep yardıma geldiği yorumunu katar:

Malazgirt'ten Alparslan kılıcı, topuzuyla
 Çanakkale'ye vardı ayağının tozuyla
 “Ya ben, ya Çanakkale” dedi cihangir sultan
 Şanlı sancağı burca saplar saplamaz Hasan
 Şehadet şerbetini nûş edip kanatlandı
 Şehid alperenlerle boğazda soluklandı
 Hayranlıkla tebessüm ederken Selahaddin
 Yiğit leventler sardı çevresini Seyit'in
 Oğuz, Baver, Müstecip, Ökkeş, İdris, Muzaffer
 Nurlu alınlarından bir bir öptü melekler
 Tek başına kaldırıp koca top mermisini
 Kesti kudurmuş düşman zırhlısının sesini
 Yelkenleri şişirip demir aldı Barbaros
 Boşa çıktı düşmanın denizden vurduğu tos⁴⁵

Seyit Onbaşı'nın azim ve kararlılığına birçok şiirde dikkat çekilmiştir. Sebahattin Günday “Tarihin Son Destanı” şiirinde “Koca Seyit pusuda gözleri çakmak çakmak/ Ahd ü peymânı vardır zırhlıları vuracak”⁴⁶ mısralarıyla Seyit Onbaşı'nın destansı mücadelesini hatırlatır. Belirtmek gerekir ki Çanakkale Muharebesinde -her ne kadar Seyit Onbaşı kadar olağanın çok üstünde güç göstermeseler de- birçok Osmanlı askeri büyük başarılarla imza atmıştır, bugün adlarını tek tek hatırlamasak da onlar Müslüman-Türk halkının zihnine Mehmetçik olarak yerleşip destan kahramanı olmuşlardır. Nitekim Sebahattin Günday “Meçhul değildir adı Mehmetçik denir ona”⁴⁷ diyerek bu gerçeğe işaret eder.

Sonuç

Ümraniye Belediyesi tarafından ilk kez 2005 yılında düzenlenmeye başla-

44 Seyfi Şirin, “Koca Seyit'in Elmasları”, s. 34.

45 Mahmut Öztürk, “Çanakkale Yeniden Diriliş”, s. 41.

46 Sebahattin Günday “Tarihin Son Destanı”, *Tarihçe-i Aşk*, Ümraniye Belediyesi Kültür Yayınları, İstanbul 2014, s. 57.

47 Sebahattin Günday “Tarihin Son Destanı”, s. 55.

yan şiir yarışmaları artık gelenekselleşmiştir. Daha ilk yıldan itibaren yerel olmaktan uzaklaşıp ulusal bir boyuta taşınan yarışma, bugün (2016) yılında uluslararası bir yarışmaya özelliği kazanmıştır.

Nasıl ki 18 Mart 1915'te Çanakkale Zaferi kazanılınca, uzun yıllar savaşan halk, moral kazanıp, özgüven tazelediyse Ümraniye Belediyesinin düzenlediği Çanakkale Zaferi konulu şiir yarışması da Türk halkının milli duygularının canlandırılmasında aynı ölçüde tesirli olmuştur. Yurdun dört bucağından ve yurt dışından geniş katılımcıların, son derece coşkulu ve lirik bir anlatımla duygularını ifade etmeleri, Türk halkının milli değerlerine karşı kayıtsız olmadığının göstergesidir.

Türk-İslâm tarihinde büyük zaferlerin kazanılmasında ilahî/fizikötesi yardımların rolü olduğuna inanılmıştır. Az bir güçle, zor şartlarda gerçekleşen Çanakkale Muharebelerinin zaferle sonuçlanması da ilahî/fizikötesi yardım ve destekle ilişkilendirilmiştir. Bu zafer etrafında birçok efsanenin oluştuğu da bilinen bir gerçektir. Yarışmaya katılan birçok şiirde bu inancın etrafında oluşan efsane/anekdotların işlenmesi, bu anlatıların Türk halkı arasında ne kadar ilgi gördüğünü göstermektedir. Yine destan kahramanı olarak ünlenen Seyit Onbaşı'ya karşı hissedilen duygular birçok şiirde destansı bir anlatımla ifade edilmiştir. 1915'ten bugüne (2016) birçok anlatıda Mehmetçiğin yurda kurban edildiği inancına gönderme vardır. Ümraniye Belediyesi Çanakkale Zaferi konulu şiir yarışmalarına katılan şiirlerde de bu inancın işlenmesi Müslüman Türk halkının yurt sevgisini nasıl içselleştirdiğinin göstergesidir.

Kaynakça

- Altın, Güven, “Aşk Destanı”, *O Topraklarda*, Ümraniye Belediyesi Kültür Yayınları, İstanbul 2015, s. 28-31.
- Arsan, Neslihan, “Yüz Yıllık Gurbet”, *O Topraklarda*, Ümraniye Belediyesi Kültür Yayınları, İstanbul 2015, s. 18-20.
- Bıçak, Saltuk Buğra, “Kardelenler Üşürken Çanakkale’de”, *Tarihçe-i Aşk*, Ümraniye Belediyesi Kültür Yayınları, İstanbul 2014, s. 18-20.
- Çakır, Ömer, *Türk Harp Edebiyatında Çanakkale Mektupları*, Akçağ Yayınları, Ankara 2009.
- Çakır, Ömer, *Türk Şiirinde Çanakkale Muharebeleri*, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara 2004.
- Çelik, Songül, “Nar’a Batırılmış Mektuplar”, *Tarihçe-i Aşk*, Ümraniye Belediyesi Kültür Yayınları, İstanbul 2014, s. 46-48.
- Çıkla, Selçuk, “Tanzimat’tan Günümüze Gazete-Edebiyat İlişkisi”, *Türkbilig*, S. 18, Bahar 2009, s. 34-63.
- Edman, Irwin, *Sanat ve İnsan*, çev. Turhan Oğuzkan, MEB Yayınları, İstanbul, 1991.
- Erkol, Nevzat, “O Topraklarda”, *O Topraklarda*, Ümraniye Belediyesi Kültür Yayınları, İstanbul 2015, s. 12-16.
- Günday, Sebahattin, “Tarihin Son Destanı”, *Tarihçe-i Aşk*, Ümraniye Belediyesi Kültür Yayınları, İstanbul 2014, s. 54-57.
- Karadağ, Eşref, “Ölüm Kalım Oyunu: Çanakkale”, *O Topraklarda*, Ümraniye Belediyesi Kültür Yayınları, İstanbul 2015, s. 59-63.
- Köken, Ahmet, “Koştuk Adınla Senin Zaferden Zaferlere”, *O Topraklarda*, Ümraniye Belediyesi Kültür Yayınları, İstanbul 2015, s. 53-57.
- Kurşun, Zekeriya, “Çanakkale Muharebeleri”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, TDV Yayınları, İstanbul 1993, s. 205-208.
- Nacar, Mahmut, “Çanakkale Kıyımı”, *Tarihçe-i Aşk*, Ümraniye Belediyesi Kültür Yayınları, İstanbul 2014, s. 63-66.
- Öztürk, Mahmut, “Çanakkale Yeniden Diriliş”, *Tarihçe-i Aşk*, Ümraniye Belediyesi Kültür Yayınları, İstanbul 2014, s. 40-42.
- Şık, Zafer, “Tarihçe-i Aşk”, *Tarihçe-i Aşk*, Ümraniye Belediyesi Kültür Yayınları, İstanbul 2014, s. 12-16.
- Şirin, Seyfi, “Koca Seyit’in Elmasları”, *Tarihçe-i Aşk*, Ümraniye Belediyesi Kültür Yayınları, İstanbul 2014, s. 31-34.
- Şirin, Seyfi, “Ön Siper Librettosu”, *O Topraklarda*, Ümraniye Belediyesi Kültür Yayınları, İstanbul 2015, s. 69-72.
- Tiryaki, Mutullah, “Çanakkale Rüyası”, *O Topraklarda*, Ümraniye Belediyesi Kültür Yayınları, İstanbul 2015, s. 74-78.
- Uzun, Mustafa, “Çanakkale Muharebeleri-Edebiyat”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, TDV Yayınları, İstanbul 1993, s. 208-209.
- Yakışıklı, Hacı, “Masa’larda Kaybedip Masal’larda Kazanan”, *Tarihçe-i Aşk*, Ümraniye Belediyesi Kültür Yayınları, İstanbul 2014, s. 36-38.

The Role Of Local Authorities And Art Competitions In Encouraging To Art In Case Of Umraniye Municipality's Poetry Competitions Themed Gallipoli Triumph

Mehmet Güneş

Abstract

Umraniye Municipality has been carrying out competitions in fields of short story, poetry and painting from 2005 to now (2016). Over time, these competitions have become traditional and every year numerous people are participating to the competitions from inside the country and foreign countries. Umraniye Municipality's traditional poetry competitions were organized themed Gallipoli triumph in competition's 10th (Gallipoli Epic in the Way of Its 100th Year) and 11th years (Gallipoli Epic in Its 100th Year). From all over the country and many foreign countries a large number of people participated to these competitions. When we look at poems which participated to the competitions or which deserved to enter to the published book, it is seen that nominees who have too much different tendencies or point of views had applied and were deemed to deserve to the prize. In this study, after giving a general knowledge about competitions which have been organizing by Umraniye Municipality, it is tried to determine the role of local authorities and literary competitions in encouraging to art in case of poetry competitions themed Gallipoli triumph.

Keywords: Umraniye Municipality, poetry competitions, Gallipoli triumph, local authority

Ümraniye Belediyesi Çanakkale Zaferi Konulu Şiir Yarışmaları Örneğinde Sanata Teşvikte Yerel Yönetimlerin ve Sanat Yarışmalarının Rolü

Mehmet Güneş

Özet

Ümraniye Belediyesi, 2005 yılından bugüne (2016) hikâye, şiir ve resim sanatlarında yarışmalar düzenlemektedir. Zaman içinde bu yarışmalar geleneksel hale gelip, her geçen yıl yarışmalara yurt içinden ve yurt dışından daha çok sayıda katılım olmaktadır. Ümraniye Belediyesi geleneksel şiir yarışmaları 10. (100. Yılına Girenken Çanakkale Destanı) ve 11. (100. Yılında Çanakkale Zaferi) yıllarında Çanakkale Zaferi konulu düzenlenmiştir. Bu yarışmalara yurdun dört bucağından ve yurt dışından birçok ülkeden geniş katılımlar olmuştur. Çanakkale konulu şiir yarışmalarına katılan ya da yayımlanan kitaba girmeye de hak kazanan şiirlere bakıldığında birbirinden çok farklı eğilim ve bakış açısına sahip olan adayların başvurduğu ve ödüle layık görüldükleri gözden kaçmaz. Bu çalışmada Ümraniye Belediyesi tarafından düzenlenen yarışmalar hakkında genel bilgi verildikten sonra, Çanakkale zaferi konulu şiir yarışmaları özelinde sanata teşvikte yerel yönetimlerin ve edebî yarışmaların rolü tespit edilmeye çalışılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Ümraniye Belediyesi, şiir yarışmaları, Çanakkale zaferi, yerel yönetim